

Klobučar. Kaj se more s klobukom storiti? Klobuk se more: pokriti, odkriti, obesiti, zmočiti, posušiti i. t. d. Pravilo. Snažno imeti klobuk, ga kertačiti, ne metati ga na tla, ne povaljati i. dr. Kedar pozdravljamo, se odkrivamo.

Dopisi in novice.

— *Odgovor na prijateljski dopis.* (Dalje cf. l. 9.) Da risanje v ljudski šoli ne more prodrati, kakor je želeti, temu je zelo krivo, da nismo učitelji strokovnjaki. Imamo sicer instrukcije, razne pripomočke in samoučila, a stvar vendar le noče naprej in ne bode šla, dokler učitelji ne bodo imeli mnogoletnihkušenj. Ako je slavni vladi kaj na tem, da bi se risanje v ljudski šoli bolje, hitreje in vspešneje gojilo, naj bi se v izobraževalnih tečajih med letom in o počitnicah jemal na ta nauk poseben ozir in naj bi se kazalo, kakó se ima ta nauk združevati z družimi predmeti, recimo: s pisanjem, računstvom in spisjem, da bi se metoda določila, po kateri se razun učnega smotra doseže tudi praktičen uspeh i. t. d. Poleg raznih navodov v risanju bomo imeli vedno tudi različne vspehe, ki bodo tirjatvam zadostovali, ali pa ne. Toliko moremo iz sedanjihkušenj reči, da bi navod za risanje ali slike, katere bi »Tovariš« prinašal, naj manj vgašale šolskim potrebam, in če bi jih tudi naj spretnejši strokovnjak avstrijski priobčeval. Še Tretavov »Mali risar« ne najde usmiljenja in je sedaj za nič, ker je »Tovariš« nekaj malega o njem spregovoril in le ponavljal, kar je ministerstvo reklo in o njem sodilo. Ne upamo si toraj na dan — verhu tega pa nam manjka materielne podpore, — da bi slike v prilogah na svetlo dajali, ki le nekaterim dopadajo a sploh pa dopustljive niso. Tudi nečemo in po svoji vesti ne smemo nikogar zapeljavati k prestopku postavnih določb, kakor so dane od uč. ministerstva dne 25. marca 1873. št. 1418, — dne 17. junija 1873. št. 10523, — dne 8. decembra 1874. št. 17112, — dne 12. januarja 1875 — in dne 13. aprila 1875.

Z nami vred toraj sprevidite, dragi prijatelj, da Vaše želje, in naj bi bila še tako opravičena — ne moremo spolniti. — »Vertec« lahko take slike prinaša, ker je list mladini namenjen, ki doma pri starših ni pod cenzuro vladnih organov, ki se doma izobražuje lahko poleg uč. sredstev, postavno dopustljivih ali nedopustljivih. »Vertečev« podobe naj rabi učitelj modro ter poleg njih učencem le razklada razne kote, ki so v mišne podobe konbinirane. Tacih podob pa si slehern učitelj sam lahko napravi, kolikor jih po svoji misli le potrebuje. Vzame naj si od skriljaste tablice, kakoršne imajo otroci v šoli, leseni okvir. Na robu okvira naj si okolj in okolj nabije majhnih žebličkev, vse enako (en centimeter) vsaksebi. Od žeblička do žeblička naj terdno napne belo nit; tako si napravi lepo kvadratično mrežico. To mrežico, ki je ista, kakor je na stigmografičnih zvezkih, sedaj povsod navadnih, naj položi na kakoršno koli sliko ter naj gleda, da kolikor le mogoče več nitnih križcev zadene na obris (konturo) podobščine. Od križca do križca naj si potem, ko si je tudi na papir mrežico načertal s čveterorobnikom (kvadratelnjom), ravne poteze misli, prezirajoč vse okrožene čerte in malenkostne podrobnosti. To kar v mislih načerta, naj potem faktično izpelje. Na ta način se lahko vsak učitelj dobro izobraži v risanju, ki ga v kazalnem nauku neprenehoma vpotrebuje.

Reduciranje doveršenih podob na geometrične obrazce je po našem nemi-rodajnem mnenji prvi in glavni faktor izobraževanja. Po tej metodi se še-le

prav spozna, zakaj ima oblikoslovje toliko važnosti v ljudski šoli, in je postal obligaten predmet. — Toda ne pravite nikomur nič o tem, da ne bode nihče mislil, da se imamo za velestrokovnjaka. S tem naj bode naša na'pol skrivna, polemika, kakor Vi izvolite ta odgovor imenovati, doguana. Zdravi!

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 13. maja 1875.* G. predsednik, pl. Roth, pozdravlja novo izvoljenega uda kanonika, pl. Premersteina, potem so se prebrale rešene vloge. — Sporočilo c. k. realne gimnazije v Rudolfovem, kako se je namesto obolelega pomožnega učitelja za podučevanje preskerbelo, se je vzelo na znanje. Prošnje c. k. gimnazije v Kočevji za daljno denarno podporo poduku v obertnijskem risanju, se je predložilo sl. ministerstvu. Pisma, ki dolže nekega učitelja nepostavnega djanja, in katera je poslalo c. k. okraj. šl. svet v Kočevji, se vračujejo s pristavkom, da ni ga vzroka za disciplinarno preiskavo. — Za obdarovanje z Hartingerjevimi tablam se je nasvetovalo 20 tukajšnjih lj. šol. — Da se ustanove pripravljavni tečajji učiteljiščem, se imajo sklepi pret. leta za ustanovljenje pripravljavnice in praktičnega letnika na učiteljišču naznaniti okrajnim šolskim svetom in ravnateljstvom srednjih šol. — Na prošnjo c. k. višje realke v Ljubljani se bode profesorjem na realki, ki podučujejo na obertnijski šoli, splačala nagrada tudi za čas m. julija. — C. k. dež. sl. svet je odgovoril c. k. vojaški oblasti v Gradcu, ka je zato, da bi šli učiteljski pripravniki k vojaškim vajam od 15. avg. do 15. septembra, a ljudski učitelji kakor dosihmal od 1. do zadnjega septembra. — Posebna komisija hoče pregledati, kje se dobi v licealnem poslopji pripravno stanovanje slugu. (Prošnja c. k. gimnazije v Ljubljani.) To se bode naznanilo deželnemu odboru. Učiteljska vdova Marija Zalokar bode dobila iz kranj. pokoj. zavoda četrletno pogrebščino (Konduktquartal) s 150 gl., in [doklado k odgoji svojemu sinu, oskerbljencu. — Nekemu lj. učitelju se na njegovo prošnjo z ozirom na pozvedbe dopolni plača. Občine v Gorenjem in Spodnjem Semonu in v Mali Bukovici dobé zasilni šoli podpore 50 gl. — Več prošenj za denarno pripomoč se je rešilo, in prošnja bivšega učitelja za dar po milosti, se je oddala deželnemu odboru.

— *Ogled po dež. zborih. Iz Celovca.* Posl. Pongrac je stavil nasvet: Deželnemu odboru se naroča, da naj prevdarja, kako daleč sega derž. sl. postava 14. maja 1869 in naj v prihodnji seji poroča in po okolnosti predlaga, da se' prenaredita §. §. 3. i 21. derž. postave, kar se tiče učnih predmetov in osemletnega šolskega pohoda. Pongrac predlaga, da naj se njegov nasvet (zadosti podpiran) izroči šolskemu odseku. Odverne se z veliko večino in se dene iz dnevnega reda, oziraje se na §. 24. Posl. Einspieler zahteva, naj se v zapisniku določno postavi, da je podpiral Pongracev predlog.

— *Iz Ljubljane.* V X. seji je dež. zbor sprejel načert postave po nasvetu šol. odseka. S to postavo se nekoliko spremeni, kar je določenega v dež. sl. postavi dne 29. aprila 1873 št. 21 in 22, in 19. decembra 1873 št. 37, (poslednja govori od odprave učnine) in normalni šolski zaklad prevzame izplačevanje aktivitetnih plač za učiteljstvo po lj. šolah na Kranjskem, izvzemši Ljubljano, za vse to se naloži šolski davek. Kedar bo ta postava poterjena, jo priobčimo. — »Post tot discrimina rerum« je deželni zbor prišel do tega, kar je l. 1868 I. učit. zbor, kateri so sklicali lj. učitelji Gerkman, Močnik in Praprotnik na 15. sept. istega leta, nasvetoval in v prošnji do deželnega odbora priporočal (cf. »Učit. tov« l. 1868 str. 298 i. dr.) A s tem nikakor ne rečemo, da je deželni zbor potreboval naših svetov, ker je ista prošnja gotovo pod klop padla, marveč le konstatujemo, da nismo učitelje za nos vodili, jih zapeljevali ali v sebične namene zlorabili, ko smo jim te in druge reči predlagali. Fiat applicatio!

— V Dolenje - Avstrijskem zboru je rekel g. Sues, ko je bilo govorjenje o gospodarstvu na deželnih ljudskih šolah med drugim to-le: Tudi ni treba v prihodnjih dveh letih vabiti učiteljev k nam, ako se namreč od tam, kjer je namešan učni jezik jemljejo nemški učitelji, iz »Tirolcev« pa »inteligentni učitelji« pomagamo sicer sebi, škodujemo pa občini koristi, ki je nad vsem višej. V dveh ali treh letih bode pa prišlo iz naših seminarij po 100 učiteljev. Kar pa se tiče pedagogičnih napredkov v ljudski šoli, se tudi tukaj s slabim vred dobro odpravlja. Sedaj se po ljudskih šolah podučuje toliko raznoterega, da otroci v mnogo reči nos vtikujejo, konečno pa ne znajo brati, niti pisati. Ne govorim tukaj kot školnik, marveč kot oče; kaj namreč hasne mojemu otroku, deklici 14 let, ako se mora učiti »Ludolfovo število?« V svojem življenju se nisem učil prirodopisja ne v ljudski niti v srednji ali na vseučilišču. Tudi zastran knjižnic po ljudskih šolah naj se previdno ravna, le tam naj se napravljajo, kjer se morejo rabiti in tako koristiti. (Po deželah, kjer je namešano prebivalstvo, se potrebujejo pred vsem učitelji, da ljudstvo raznarodé; kjer ima pa duhovščina prevago, kakor na Tiroljih, tam jih je pa treba, da duhovščini kljubujejo. Tako, tako, g. Sues! No, to je pa že dosti odkritoserčno. —)

Iz Štajarskega. Poročilo deželnega odbora o šolstvu se je glasilo tako-le: O sklepu poročila je bilo 919 šol organiziranih, l. 1871 jih je bilo 575, tedaj se je to pomnožilo za 60 odstotkov. Od teh jih 229 ni djavnih (aktiviranih), med temi je 30 takih, ki so bile pred 1871. l. podružne ali srenjske šole, od tega časa so pa nehale. — Aktivnih šol je tedaj 690. — Še bolj pa so se pomnožile učiteljske službe; sedaj jih je 1548, l. 1872 pa jih je bilo 922. Od teh 1548 ni namestjenih 431 služeb. Na 100 služeb pride nenadomestjenih 36. Ker je pa med temi 431 službami jih tudi 230 za neaktivirane šole (229) tako manjka na 690 aktiviranih učit. službah na katerih so službe za 1354 učiteljev se 201 učit.; to je pri 100 sistemiziranih službah jih 14 ni vmestjenih, učiteljev vendar le že primanjkuje, dasi je plača povišana. Od 1153 učiteljev jih je 437 le začasno, stalno vmestjenih učiteljev je tedaj 716, tedaj 45 odstotkov sistemiziranih služeb. V letu bode to boljše, ker večina učiteljev začasno postavljenih ima že spričalo zrelosti. (Dalje prih.)

— Po sklepu mestnega odbora v Ljubljani pride II. mestna šola s 4 razredi in podrazredi iz licealnega poslopja v novo mestno šolo na Cojzovem grabnu, in I. mestna šola ali Šentjakobska šola dosihmal v Redutu s 4 razredi v licealno poslopje. — V Redutu bode bajé 4razredna mestna dekliška šola.

— Šolske počitnice bodo na mestnih šolah od 1. avg. do 15. sept. Šolsko leto traja namreč po §. 8. š. in u. z. 46 tednov a dosihmal se to na Kranjskem ni spolnovalo.

— 1. julija bode v Ljubljani okrajno učiteljsko zborovanje za mesto ljubljansko, program ima: 1. Kaj je predsednik opazoval pri nadzorovanju. 2. Govorilo se bode o naukih na podlagi vzornih črtezev. 3. O berilu (nemškem) za višji razred. 4. O petji po ljudskih šolah v Ljubljani. — V Kranji bode učiteljsko zborovanje 24. junija in v Radovljici 1. julija.

— V Kerskem je bilo okrajno zborovanje 12. maja. Na dnevnem redu je bilo: 1) Opazke nadzornikove. 2) 1. in 2. računica dr. Močnika. 3) Kako se rabi globus v lj. šoli. 4) Kako se podučuje v risanju in v geometričnem oblikoslovju. 5) Nasveti stalnega odbora. 6) Nasveti knjižničnega odbora. Za nakupovanje se je priporočalo: »Gesundheitspflege (Ganster); Verbesserung der Volksschule (Prausek); Volksschulkunde, Erziehungsgeschichte (Kellner);

physische Anthropologie (Drechsler); Schule der Physik (Weinhold). V zastopovalca učiteljstva je bil voljen g. K. Gasperin z 10 od 18 glasov. G. Gasperin je nasvetoval podružnico »L. Lehrervereina« (Sprejeto). G. okrajni glavar je splačal učiteljem potnino. Pri obedu so sklenili, da se hočejo zbrati 17. julija v Ratečah. Dnevni red bode: 1. Vednostni predlog gsp. prof. Wurnerja. 2. Ali ugaja ponavljajna šola svojemu namenu? 3. Katere telesnine bi prisle zaradi prirodopisnega nauka v 3. in 4. berilo, da se ustreza vzornim črtežem. — K tem zborovanji se vabijo tudi učitelji sosednih krajev.

— V Begunjah na Gorenjskem je zborovalo 20. maja okrajno učit. društvo za Radovljico. Navzočnih je bilo 9. članov. G. Kovšca iz Kroke je govoril o telovaji, gsp. Zupan iz Kroke o zemljepisji. Prihodnje zborovanje bode 5. avg. v Kranjski gori. Na dnevnem redu bode: 1. Kako pospešuje učitelj šolsko obiskovanje. 2. Kako se gozd varuje in drevje tam zareja. 3. Posamezni nasveti.

— V Kamniku je bilo okrajno učiteljsko zborovanje 10. t. m. Dnevni red je bil: 1. Vvodni govor c. k. nadzornika in volitev dveh zapisnikarjev. 2. Razglasijo se šolski ukazi od časa bivše konferencije. 3. Opazke nadzornikov o nadzorovanji šol. 4. Posvetovanje o novih učnih črtežih in o njih speljavi. 5. Naloga ponavljajne šole in na kaj se je treba tukaj ozirati. 6. O šolskih praznikih. 7. Kako pripomore učitelj k napravi učnih pripomočkov in k ustanovitvi šolskih bukvarnic. 8. Sporočilo o bukvarnici. 9. Nasveti. 10. Volitev komisije za knjižnico in stalnega odbora. —

Po vvodnem nagovoru g. predsednika sta bila voljena v zapisnikarja g. g. Janez Thuma iz Mengša in Anton Cirman iz Zaloga. (Volili so vsi navzočni.) Pri 4. točki (učni črteži) je poročal o. Bogomir Hlebec, učitelj na deški šoli v Kamniku, o črtežu za 4razredne lj. šole; g. J. Čencič, dekl. učit. v Kamniku za dvorazredne in g. J. Vizjak za enorazredne. O 5. točki (ponavljajna šola) je poročal g. Fr. Golmajer iz Doba, in začetek nasvetoval na 1. novembra in sklep tej šoli na 31. maja, tudi je predlagal, naj bi se sestavilo za te šole primerno berilo. O 6. točki je poročal g. Fajfar iz Goričice; o 7. pa g. Thuma iz Mengša, ki je priporočeval nabero prirodnin. O bukvarnici je poročal g. Thuma. — Posebnih nasvetov ni nihče stavil. — Za oskerbovanje bukvarnice so bili voljeni g. g. Golmajer, Thuma, Fajfar, Čencič in Bevk; ti so volili predsednika: g. Thuma in namestnika g. Bevka. — V stalni odsek pridejo: g. g.: Thuma, Golmajer, Fajfar, Korban, Čencič. Volili pa sedaj niso o. o. frančiškani, učitelji na 4razredni deški šoli in nesprašani učitelji, skrutinirali so g. nadzornik in zapisnikarja. — Po obedu, ob 4. popoldne je g. Cirman predlagal, da naj se prestavi okrajna bukvarnica iz Mengša v Kamnik; g. nadzornik pa pravi, da naj se to dotični komisiji prepušča, sicer bi on tudi želel bukvarnico v Kamniku. Zapisnik se je prebral in podpisal, in učitelji so se razšli.

— Na vprašanje »Slov. Učitelja,« kaj je s »Tretjim Berilom«, povemo, da je odbor dež. konferencije z dopisom l. t. m. g. Praprotniku (kot vredniku tega »Berila«) izročil rokopis imenovanega »Berila« z mnogimi opazkami, katere bodo dotični sestavljavci, kolikor mogoče, radi popravili in potem ves rokopis sl. ministerstvu izročili.

— V kratkem času prišli ste na svetlo dve novi slovenski knjigi, kateri je preložil g. Iv. Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. Perva imenuje se: Mala fizika za narodne ljudske šole v pogovorih. Z navodom o mnogih,

povsodi in brez priprav lahko izpeljivih poskusih. Spisal dr. Evgen Netoliczka, profesor fizike v Gradci. Poslovenil Iv. Lapajne. Z mnogimi lesorezi. Tisk in založba Leykam-Josefsthal-a v Gradci. Velja 25 kr. To prav zanimivo in umevno pisano knjižico živo priporočamo vsem slov. učiteljem. Druga se zove je: Pripovedi iz zgodovine štajerske. Spis. Fr. Krones, a poslovenil J. Lapajne. Tudi dobro došla posebno štajerskim učiteljem.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V okraji ljubljanske okolice a) pri sv. Jakobu pri Savi in b) v Šent-Kočijanu pri Turjaku učit. služba, l. p. je, a) 400 gl. in b) 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje v 6 tednih pri dotičnih krajuhi šolskih svetovalstvih. —

Premembe pri učiteljstvu.

Gsp. Janez Schüller poprej začasno je sedaj stalno nadučitelj v Semiču; gsp. Janez Gantar, učitelj pri sv. Petru na Notranj., pride v Belo cerkev, in gsp. Šimon Punčah, iz Šent-Vida pri Zatičini, na novo šolo v Rudnik pri Ljubljani. Gsp. Anton Junec, učit. v Fari pri Kostelu, se je službi odpovedal.

Vabilo.

S pričujočim listom končuje „Tovariš prvo polovico XV. tečaja. Jeden dan je dolg, leto pa hitro mine, tako je tudi s posameznimi listi in letnikom pri časopisih. — Ako tedaj v tem odlomku časa zopet pred vas stopa „Tov.“ in vas nagovarja k naročevanju, ne zakerknite serc, niti ne zadergnite svojih listnic, marveč pošljite mu naročnino za drugo polovico, ako še tega niste storili. Zato bode pa prihajal vsak mesec dvakrat k vam v stari kranjski noši, katera pred solncem in dežjem vendar bolj varuje kakor novošegna, prinašal bode blaga na izbero, enemu to drugemu to. Hodil bode naprej svojo pot, oziraje se nazaj v preteklost, po kateri bode presojeval sedanjost in gledal v prihodnjost. „Tov.“ misli, da nekako pozna sedanjost, tedaj ne živi v domišljiji, ker on ve, da ima malo prijateljev, a zvestih in stanoovitnih, na te se obrača in jih prosi duševne in materielne podpore. Velja pa „Tovariš“ za pol leta 1 gl. 50 kr. Naročnino sprejema založništvo (g. Milic na starem tergu h. št. 31.), dopise pa vredništvo (M. Močnik, m. učitelj.) — Prijateljem lista moremo postreči še s polnim letnikom.

Vredništvo in založništvo.